

Vijftig tinten. fantasie

Stel, je bent een van de anderhalf miljoen Nederlandse vrouwen die *Vijftig tinten grijs* hebben gelezen.

Ren je dan meteen naar de bouwmarkt om touw en kabelbinders te kopen, of verandert het boek helemaal niets in de slaapkamer?

Margriets Heleen Spanjaard ging op onderzoek uit.

Uiteraard kreeg ook Margriet vorig jaar het boek *Vijftig tinten grijs* en de twee daaropvolgende delen door de uitgever toegestuurd. Snel scande ik het verhaal: 21-jarige literatuurstudente Anastasia Steele valt voor zeer rijke zakenman Christian Grey en wordt meegesleurd in zijn duistere seksuele fantasieën. Ik schoof het opzij, leuk voor *Viva* of *Cosmopolitan* maar niet voor Margriet. Om daarna verbijsterd te moeten toezien hoe deze trilogie van auteur E.L. James in no time naar de top van de bestsellerlijsten klom om daar maandenlang op de eerste drie plaatsen te blijven plakken.

Anderhalf miljoen verkochte exemplaren in Nederland en wereldwijd zestig miljoen. Zestig miljoen! Is het dan zo goed? De wat kritischer lezers vinden van niet. 'Bouquetreeks met zweepjes,' is de misprijzende omschrijving. Dat zal wel meevallen dacht ik, toen ik aan het 526 pagina's dikke eerste deel begon. Na lezing kwam ik tot dezelfde conclusie, maar het is toch wat te gemakkelijk om het boek zo af te serveren.

Voor degenen die *Vijftig tinten grijs* (nog) niet gelezen hebben het verhaal in een notendop: Anastasia Steele is een

21-jarige literatuurstudente. Als ze de rijke industrieel Christian Grey ontmoet die niet een beetje knap is, niet heel erg knap, nee echt walgelijk knap, staat ze meteen te trillen op haar benen. Christian Grey is waanzinnig rijk; hij heeft behalve dure auto's ook een helikopter en een privéjet. Om een of andere reden zet Christian zijn zinnen op Anastasia. Hij komt zelfs naar Claytons, de doe-het-zelfzaak waar ze een zaterdagbaantje heeft, om daar touw en afdektape en kabelbinders (o jee!) te kopen. Langzaam maar zeker overtuigt hij Anastasia. Hij verwent haar

met mooie kleren, dure etentjes, een flitsende auto en wat al niet meer. Ana sputtert dan wel tegen en begint ongeveer drie keer per pagina ze-nuwachtig op haar onderlip te bijten (halverwege het boek dacht ik: dat dat arme kind überhaupt nog een onderlip hééft!), maar daar wordt Christian juist enorm heet van. Elke keer als ze twijfelt aan zijn liefde zegt hij: ‘Maar jij bent De Vrouw voor mij Anastasia, ik wil niemand anders.’ Naast knap en rijk is Christian ook humeurig en onpeilbaar en dan ‘trekt hij zijn mond in een smalle streep.’ Aan Anastasia de schone taak om die streep weer tot een welgevormde mond om te toveren en daar slaagt ze wonderwel in, al kost dat elke keer weer het nodige wanhopige gekauw op die onderlip. Bovendien - de geheime wens van iedere vrouw - weet ze hem zelfs een beetje te veranderen. De man die zelf niet wil worden aangeraakt en gruwet van samen slapen (ja, slápen dus) wordt zachter, blijft weleens een nachtje over en doet soms zelfs aan vanilleseks. Anastasia, die natuurlijk nog maagd was, wordt door Christian als een soort Sneeuwwitje seksueel wakker gekust. Vanaf dag één krijgt ze uiteraard altijd een orgasme, wat zeg ik, dan spat ze - ik citeer - elke keer ‘in miljoenen stukjes uiteen’ en vaak ook nog een paar keer achter elkaar. Behendig voert Christian haar steeds verder richting zijn Rode Kamer van Pijn.

En dat zet de relatie uiteindelijk toch onder druk.

‘Gaat het?’ fluistert hij. Hij houdt me met één arm vast en drukt me stevig tegen zich aan terwijl de vingers van zijn andere hand mijn gezicht zachtjes onderzoekend strelen. Zijn duim wrijft langs mijn onderlip en zijn adem stukt. Hij staart in m’n ogen en ik houd zijn brandende blik vast, heel even, maar het lijkt een eeuwigheid te duren... uiteindelijk word mijn aandacht naar zijn prachtige mond getrokken. O mijn god. En voor het eerst in 21 jaar wil ik gekust worden. (uit: *Vijftig tinten grijs*)

Is *Vijftig tinten grijs* schokkend?

Ik vond van niet, maar dat zal voor iedereen anders liggen.

Grensverleggend? Tot op zekere hoogte wel. In zoverre dat mannen altijd volop zijn bediend als het op bevrediging van hun seksuele fantasieën aan komt. Met blootblaadjes, porno, striptease -en peepshows tot in te huren escortdames en prostitutees aan toe. Vrouwen komen er op dat gebied nog steeds bekaaid vanaf. En opeens is er dat boek waarin je als de argeloze Anastasia wordt meegevoerd door die mysterieuze, extreem knappe en rijke man die jou - en alleen jou - begeert, die je onderdompelt in weelde, je inwijdt in de liefde en je over je eigen grenzen heen tilt. Maar ook al heeft de maagdelijke Anastasia een hoog ‘oh buurman, wat doet u nou?’-gehalte,

ze laat zich niet helemaal als een weerloos schaap meevoeren in zijn wensen. Ze is nieuwsgierig, ze vindt het spannend, maar houdt wel haar grenzen in de gaten. ‘Van ons tweeën heb jij de macht,’ zegt Christian. ‘Je hoeft alleen maar stop te zeggen.’ Dat spreekt tot de verbeelding. Over verbeelding gesproken, het is tekenend dat het een boek is dat voor zo veel vrouwelijke opwindning zorgt, want anders dan mannen die visuele prikkels nodig hebben om opgewonden te raken, bedenken wij liever zelf of Christian op George Clooney lijkt of op de woest aantrekkelijke DHL pakketjesbezorger. En ik moet E.L. James nageven: ze kan beslist opwindende seksscènes schrijven.

Maar toch, zestig miljoen... kom op. Toch eens vragen wat een deskundige daarvan vindt. Seksuoloog Imke Bull is net deel twee *Vijftig tinten donkerder* aan het lezen. Eh... uit privé-nieuws-gierigheid of is het vakliteratuur? “Een beetje van beiden,” lacht ze. “Maar ik heb het wel meegenomen op vakantie en dat doe ik met vakliteratuur normaal gesproken niet.” Imke begrijpt het succes heel goed. “Het is het ultieme fantasieverhaal voor de vrouw, een meisjesfantasie met een volwassen sausje. *Vijftig tinten* heeft bijna iets sprookjesachtigs: de rijke man, de prins op het witte paard - weliswaar met donkere kantjes - neemt je mee naar prachtige plekken en overlaadt je met dure cadeaus.”

Oké, maar de rolverdeling in het boek is wel erg traditioneel. Is dat ook een deel de aantrekkingskracht? Dat het verlangen naar de sterke, knappe man die zegt: ‘Breek jij daar je mooie hoofdje maar niet over, dat regel ik wel voor je’ ook na drie feministische golven nog steeds in ons lijkt te zijn verankerd? “Begeerd willen worden door een sterke man is in seksueel opzicht nog steeds het aantrekkelijkst voor vrouwen,” beaamt Imke. “Het feminisme heeft dat niet veranderd. Wat overigens niet wil zeggen dat

Hij knijpt zijn ogen samen. ‘Ik heb nog niet genoeg gehad. Houd je handen voor je alsof je bidt.’ Ik knipper met mijn ogen. Bidden! Bidden dat je nog wat van me heel laat, zal je bedoelen! Ik doe wat hij zegt. Hij pakt een plastic kabelbinder en bindt die om mijn polsen. Ik kijk hem verschrikt aan. ‘Herken je ze?’ vraagt hij. Hij kan een lach niet onderdrukken. Jemig... de kabelbinders. Vakken vullen bij Clayton’s! (uit: *Vijftig tinten grijs*) En dan die sm. Ik dacht dat sadomasochisme weinig te maken heeft met seks, sterker nog, dat er - anders dan

Dat komt in het tweede deel ook meer naar voren.” Of onze eigen mannen het boek zouden moeten lezen om iets over onze wensen en fantasieën te weten te komen, betwijfelt de seksuoloog. “Ik ben bang dat mannen het niet op een juiste manier interpreteren. Mannen zullen meer gefocust zijn op de seks in het boek en nemen het letterlijker dan vrouwen. Hij denkt eerder: o, dus ze vindt het leuk om een klap op haar billen te krijgen in plaats van: aha, mijn vrouw wil dus het gevoel hebben dat ze wordt begeerd.” En wat kunnen vrouwen leren van *Vijftig tinten*? “Dat in je fantasie alles is toegestaan. Alles kan, alles mag. Je hoeft je er niet voor te schamen, want het zegt niets over wie je bent of over wat je in het werkelijke leven wilt.” Maar eigenlijk zal *Vijftig tinten grijs* in de Nederlandse slaapkamers weinig veranderen, denkt Imke. “Misschien dat het even een prikkel geeft, maar meer niet.” En stel dat je partner op een dag thuis komt met een tasje van de bouwmarkt of seksshop en zegt: ‘Schat, dit gaan we eens even leuk in de praktijk brengen?’ Imke: “Hoever wil je gaan? Je kan best eens iets uitproberen, maar niet als je dat met een rotgevoel in je maag doet. Dat werkt alleen averechts. Gebruik het boek als fantasie, neem het dus niet al te letterlijk. Want dat seksuele aspect is eigenlijk net zo onrealistisch als de persoon Christian zelf, met zijn rijkdom, knappe uiterlijk, privéjet, helikopter en dure auto’s. Het is oké om dat soort fantasieën te hebben, maar beschouw het liever niet als de nieuwe norm voor seks.”

De trilogie *Vijftig tinten grijs*, *Vijftig tinten donkerder* en *Vijftig tinten vrij* wordt uitgegeven door Prometheus.

‘Mannen zullen de seks in het boek letterlijker nemen dan vrouwen’

waar je over fantaseert, correspondeert met wat je in het echte leven wilt. Vrouwen fantaseren juist over dingen die ver van hun echte leven af staan. Dit boek maakt dat legitiem, het biedt herkenning: hé, het is kennelijk niet zo gek dat ik hierover dagdroom. Eind jaren zestig publiceerde de beroemde Amerikaanse seksuoloog Nancy Friday al in haar boek over het grootste taboe: de verkrachtingsfantasie. Dat was een schok! Maar het is wel de waarheid. In je fantasie is immers alles mogelijk, maar je hebt ook de volledige controle over wat er gebeurt en met wie. Terwijl in werkelijkheid geen vrouw wil worden verkracht. Dat je er mogelijk over fantaseert is dus normaal, al schamen vrouwen zich er vaak voor en proberen ze het uit alle macht te onderdrukken.”

bij Christian en Anastasia - vaak helemaal geen seks aan te pas komt omdat het puur draait om het spel tussen de dominante en de onderdanige partij. Imke knikt. “Klopt. Ik geloof ook niet dat het die gedetailleerde seksuele beschrijvingen zijn die vrouwen massaal naar dit boek doen grijpen. Dat is wel spannend en nieuw, maar de aantrekkingskracht zit hem denk ik meer in die verschillende kanten die Christian heeft; zijn begeerte voor haar en het feit dat hij een harde, mysterieuze kant heeft, maar ook zacht en verzorgend kan zijn. Voor Anastasia heeft hij een aantal vrouwen gehad voor wie hij regels opstelde: niet samen in een bed slapen, niet aanraken, geen liede. Dat komt meer in de buurt van echte sm. Wat Christian met Anastasia heeft is gewoon liefde en kinky seks.

‘In je **fantasie** is alles mogelijk, maar je hebt ook de volledige **controle** over wat er gebeurt en met wie’